Qaraqalpaqstan Respublikası
Ma'limleme –kitapxana orayı

Kitapxanashıg'a ja'rdem

«Málimleme-kitapxana fondı boyınsha tiykarǵı túsinikler»

Málimleme-kitapxana fondı.
Málimleme-kitapxana fondı boyınsha tiykarǵı túsinikler

Fond - kitapxana, málimleme orayınıń wazıypalarma hámde túrine say keliwshi, paydalanıw, saqlaw ushın arnalǵan hújjetlerdiń tártipke salmǵan jıyındısı.
Tiykarǵı fond – málimleme-kitapxana mákemeleriniń tiyisliligi (qánigeligi) boyınsha hújjetlerdiń tiykarǵı quramın óz ishine alıwshı hám paydalanıw hámde saqlaw ushın arnalǵan fond.
Depozitar fond- málimleme kitapxana oraylarmda arnawlı ajıratılǵan , turaqlı saqlaw hám paydalanıw ushın arnalǵan fond.
Almaslaw fond – hújjetler menen almaslaw, kitapxanalar, málimleme oraylarma biyǵárez beriw, (yamasa) shólkemler hámde jeke shaxslarǵa satıw ushın arnalǵan fond.
Rezerv fond – kitapxana, málimleme orayı hám omń filialları fondın tolıqtırıw ushın arnalǵan fond.
Járdemshi fond – paydalanıwshılardıń talapların tez qanaatlandırıw ushın kitapxana hámde málimleme orayınıń xızmet kórsetiw bólimlerine jaqın jaylastırılǵan, eń kóp soralatuǵm hújjetlerden ibarat fond.
Málimleme kitapxana fondın jaratıw – málimleme-kitapxana fondın jaratıw málimleme-kitapxana mákemesiniń maqsetleri hám wazıypalarına muwapıq onı jámlew, esapqa alıw, texnikalıq jaqtan qayta islew, jaylastırıw hám saqlaw arqalı ámelge asırıladı.
Málimleme-kitapxana fondın shólkemlestiriw – hújjetlerdi qabıl etiw, esapqa alıw, texnikalıq jaqtan qayta islew, jaylastırıw hám saqlaw barısmıń jıyındısı.
Málimleme-kitapxana fondın jámlew – málimleme-kitapxana baspalarm hám basqa málimleme-kitapxana resurslarm satıp alıw, olarǵa jazılıwdı shólkemlestiriw, olardı tolıqtırıw, biypul alıw, somń menen birge, sawǵaǵa alıw esabınan jámlenedi.
Málimleme-kitapxana fondın komplektlew – kitapxana, málimleme orayına zárúr bolǵan hújjetlerdi anıqlaw, tańlaw, olarǵa buyırıtpalar beriw, satıp alıw, hám esaptan ótkeriw barısımń jıyındısı.
Málimleme-kitapxana fondın tolıqtırıw – hújjetlerdiń buyırıtpaǵa muwapıqlılıǵı tekserilgenligi, kemshiligi tekseriliwi, esapqa alınıwı hám texnikalıq jaqtan qayta islengennen keyin olardı fondqa kiritiw barısı.
Málimleme-kitapxana fondın esapqa alıw, qayta islewden ótkeriw, jaylastırıw, saqlaw hám odan paydalanıw - Málimleme-kitapxana fondın esapqa alıw, qayta islewden ótkeriw, jaylastırıw, saqlaw hám odan paydalanıw nızam hújjetlerinde belgilengen tártipte ámelge asırıladı.
Málimleme-kitapxana fondımń baspalar shártli nusxasın alıw esabman jámlenetuǵın, sonday-aq siyrek gezlesetuǵın ayrıqsha qımbatqa iye málimleme-kitapxana resurslarm óz ishine alǵan bólimi milliy mádeniy baylıq bolıp, materiallıq mádeniy miyras ob'ekti sıpatında saqlanadı.
Málimleme-kitapxana mákemeleriniń materiallıq-texnikalıq támiyinleniwiniń tómenleniwine, olardı miynetti qorǵaw talaplarına, málimleme-kitapxana fondlarm saqlaw normaları hám arnawlı sharayatlarǵa sáykes kelmeytuǵın imaratlarǵa kóshiriwge jol qoyılmaydı.

Málimleme-kitapxana resursların esapqa alıw sisteması

Ózbekstan Respublikası Baylanıs, málimlemelestiriw hám telekommunikaciya texnologiyaları mámleketlik komitetiniń (házirgi Málimleme texnologiyaları hám kommunikaciyaların rawajlandırıw ministrligi) 2014 jıl 20 fevraldaǵı 75-mh-san qararma qosımsha sıpatında «Málimleme-kitapxana mákemelerinde málimleme-kitapxana resursların esapqa alıw tártibi haqqındaǵı kórsetpe» tastıyıqlanǵan.
Ózbekstan Respublikası Ádillik ministrligi tárepinen 2014 jıl 10 martda dizimnen ótkerilgen (dizim raqamı 2567)

(keyingi orınlarda kórsetpe) 1-3- qosımshalarına muwapıq formadağı málimleme-kitapxana resurslarm jámleme esapqa alıw kitabınıń úsh bóliminde registraciya etiledi:
1-bólim — «Málimleme-kitapxana fondına kelip túsken málimleme-kitapxana resursı»;
2-bólim — «Málimleme-kitapxana fondınan shıǵarıw»;
3-bólim – «Málimleme-kitapxana fondınıń háreketi juwmaqları».
Málimleme-kitapxana resursların jámleme esapqa alıw kitabı tolıq toltırılıwı lazım.
Jıl juwmağı boyınsha málimleme-kitapxana fondınıń jıllıq háreketiniń juwmağı shıǵarıladı.
Málimleme-kitapxana mákemelerinde qabıl qılınǵan esapqa alıw tártibine muwapıq málimleme-kitapxana fondınıń háreketi juwmaqları slıereklik yamasa yarım jıllıq ushın shıǵarılıwı múmkin.

Málimleme-kitapxana resursların jeke tártipte esapqa alıw (inventar' kitabı)

Málimleme-kitapxana resursınıń hár bir nusqasın jeke tártipte esapqa alıw oǵan inventar' raqamın beriw arqalı ámelge asırıladı. Bunda, waqıtlı baspalar olarǵa inventar' raqamı berilmesten Málimleme-kitapxana resursların jámleme esapqa alıw kitabında dizimge alınadı .
Jeke tártiptegi raqam málimleme-kitapxana resursı málimleme-kitapxana mákemesinde bar bolıwı oǵan biriktirıledi.
Málimleme-kitapxana resursların jeke tártipte esapqa alıw formaları bolıp, kórsetpeniń 4-qosımshasına muwapıq formadağı inventar' kitabı, sonday-aq esapqa alıw katalogı kartochkası hám dizimge alıw betleri esaplanadı.
Inventar' kitapları málimleme-kitapxana resurslarınıń hár bir túrleri boyınsha basqa-basqa júrıtiledi.

Málimleme-kitapxana resursları toplamı qabıl qılınǵannan soń ol Málimleme-kitapxana resursları jámleme esapqa alıw kitabında dizimge alınadı hám barlıq nusqalarǵa inventar' nomeri berilip, olar inventarizaciyadan ótkeriledi hámde «Kórsetpe»niń 5-qosımshasına muwapıq formada málimleme-kitapxana resurslarm kitapxanaǵa qabıl etiw haqqındağı akti dúziledi.

Málimleme-kitapxana resursların málimleme-kitapxana fondınan shıǵarılıwın esapqa alıw

Málimleme-kitapxana resursların málimleme-kitapxana fondınan shıǵarılıwın esapqa alıw olardı fondtan shıǵarıw sebepleri hám tiykarların anıq kórsetken halda málimleme-kitapxana resursların jámleme esapqa alıw kitabına jazıw kiritiw arqalı ámelge asırıladı.
Paydalanıwshılar tárepinen joytılǵan málimleme-kitapxana resursları ornına qabıl qılınǵan baspalar kórsetpeniń 6 –qosımshasına muwapıq formada paydalanıwshılardan joytılǵanlar ornına qabıl qılınǵan kitaplar hám basqa málimleme-kitapxana resursların esapqa alıw dápterinde dizimge alınadı.
Oǵan kiritilgen jazıwlar tiykarında kelip túsken hám shıǵarılǵan málimleme-kitapxana resursları boyınsha aktler dúziledi, bul aktler málimleme-kitapxana resursların jámleme esapqa alıw kitabmıń tiyisli punktlerinde dizimge alınadı.

Málimleme-kitapxana fondın tekseriw

Málimleme-kitapxana fondın tekseriw ushın málimleme-kitapxana mákemesi tárepinen tekseriw komissiyası dúziledi hám bul komissiya quramına buxgalteriya qánigesi kiritiliwi lazım.

Málimleme-kitapxana fondın tekseriw:

- materiallıq juwapker shaxs ózgergende;
- málimleme-kitapxana resursların urlaw, ózlestirip jiberiw yamasa buzıw jaǵdayları anıqlanǵanda;
- tábiiy apatshılıq, órt hám basqa jaǵdaylarda;

Kórsetpe barlıq málimleme-kitapxana mákemelerinde málimleme-kitapxana resursların, sonday-aq, elektron málimleme-kitapxana resursların esapqa alıwdıń jeke tártibi sıpatında belgilengen.
Málimleme-kitapxana resursların esapqa alıw sisteması tómendegilerdi óz ishine aladı:
-málimleme-kitapxana fondınıń barlıq bólimlerin esapqa alıw;
-málimleme-kitapxana fondı boyınsha «1-madaniyat» formasında mámleketlik statistika esabatın tapsırıw;
-ayırım málimleme-kitapxana resurslarmıń, sonıń menen birge kitap esteliklerinińn, basqa (arnawlı) esapqa alınıwı.
Kitap esteliklerine kiritilgen ayrıqsha qımbat bahalı siyrek ushırasatuǵın málimleme-kitapxana resursların esapqa alıw, tariyx hám mádeniyat esteliklerin qorǵaw hám olardan paydalanıw haqqındaǵı nızam hújjetlerine muwapıq ámelge asırıladı.

Málimleme-kitapxana fondına málimleme-kitapxana resurslarınıń kelip túsiwin esapqa alıw

Málimleme-kitapxana fondına málimleme-kitapxana resurslarınıń kelip túsiwin esapqa alıw, olardı turaqlı túrde, uzaq múddetli hám waqıtsha saqlanatuǵın málimleme-kitapxana resurslarına ajıratıw joli menen ámelge asırıladı.
Biypul shártli nusxasın turaqlı túrde saqlaw shárti menen biypul shártli nusqasın turaqlı túrde málimleme-kitapxana mákemelerine kelip túsetuǵın jergilikli málimleme-kitapxana resursları, sonday-aq depozitar saqlaw ushın qabıl etilgen málimleme-kitapxana resurslarınıń bir nusqası oǵan inventar' raqam berilip, turaqlı túrde saqlaw ushın esapqa alınıwı kerek.
- Málimleme-kitapxana resursınıń túri, onń kólemi, teması 1 hám basqa formal belgilerine qaramastan, kitap oqıwshılardıń kúndelik hám prognoz qılınatuǵın talabın qanaatlandırıw ushın arnalǵan málimleme-kitapxana resursları olarǵa inventar' nomeri berilip, uzaq múddet saqlanıwı ushın esapqa alınıwı kerek.

Málimleme-kitapxana mákemesi tárepinen sawǵa sıpatında alınǵan málimleme-kitapxana resursları (kitaplar, al'bomlar, basqa da baspalar) sawǵa etiw akti tiykarında málimleme-kitapxana mákemelerinińn fondına kiritiledi.

Málimleme-kitapxana mákemesinińn fondına kiritiletuǵın málimleme-kitapxana resursları markalanadı. Bunda shtempeller, kitap belgileri, jeke tártiptegi mashina oqıytuǵın shtrixli kodlardan paydalanıw múmkin.

Málimleme-kitapxana resursların markalawda olardıń tiyisliliginiń belgileniwin, estetik talaplarǵa juwap beriwin, markalaw belgisiniń uzaq múddetke shıdamlılıǵın, tekst yamasa basqa belgili maǵlıwmattıń saqlanıwın támiyinlew lazım.

Jeke tártiptegi tasıwshılarsız elektron málimleme-kitapxana resursları arnawlı komp'yuter dástúrleri járdeminde markalanadı, bunda tiyislilik belgisi ulıwma direktoriya quramındaǵı jeke fayl menen rásmiylestiriliwi yamasa elektron málimleme-kitapxana resursına kiritiliwi múmkin.

Málimleme-kitapxana resursların jámlep esapqa alıw

Málimleme-kitapxana fondına kelip túsetuǵın yamasa shıǵarılatuǵın barlıq túrdegi málimleme-kitapxana resursları baqlaw hújjetleri (mámleketlik dizimge alıw beti, schet-faktura, júk xatı (nakladnoy), reestr, akt soǵan uqsas) tiykarında jámleme esapqa alınadı.
Qabıl qılınatuǵın toplamlarda qadaǵalaw hújjetindegi maǵlıwmatlar menen ayırmashılıqlar, sonday-aq kereksiz yamasa kemshiligi bar málimleme-kitapxana resursları jiberilgenligi anıqlanǵanda, olar boyınsha jetkerip beriwshige tiyisli narazılıqlar bildiriliwi lazım.
Jámlemeni esapqa alıw qaǵaz yamasa elektron formada júritiletuǵın kitabında ámelge asırıladı.
Málimleme-kitapxana fondınıń háreketi haqqındaǵı maǵlıwmatlar «Málimleme-kitapxana mákemelerinde málimleme-kitapxana resursların esapqa alıw tártibi haqqındaǵı Kórsetpe»nińn

•málimleme-kitapxana mákemesi qayta shólkemlestirilgende hám saplastırılǵanda ámelge asırıladı.
• fondlardı tekseriw tómendegi múddetlerde ótkeriledi:
• seyflerde saqlanatuǵın ayrıqsha qımbat bahalı siyrek gezlesetuǵın málimleme-kitapxana resursları boyınsha - 3 jılda bir márte;
• áyyemgi hám siyrek ushırasatuǵın málimleme-kitapxana resursları - 5 jılda bir márte;
• málimleme-kitapxana mákemeleriniń 50 mıń esapqa alıw birliklerine shekem bolǵan málimleme-kitapxana fondları - 5 jılda bir márte;
• málimleme-kitapxana mákemeleriniń 50 mıńnan 100 mıń esapqa alıw birliklerine shekem bolǵan málimleme-kitapxana fondları -7 - 10 jılda bir márte;
• málimleme-kitapxana mákemeleriniń 100 mıńnan 200 mıń esapqa alıw birliklerine shekem bolǵan málimleme-kitapxana fondları - 10 - 15 jılda bir márte;
• málimleme-kitapxana mákemeleriniń 200 mıńnan 1 mln esabqa alıw birliklerine bolǵan málimleme-kitapxana fondları – basqıshpa-basqısh 15 - 20 jılda bir márte;
•1 mln. esapqa alıw birliklerinen kóp bolǵan málimleme-kitapxana mákemeleriniń fondları – barlıq málimleme-kitapxana fondınıń tekseriliwin tamamlaǵan halda tańlap alıw tártibinde basqıshpa-basqısh 20 - 25 jılda bir márte.

Ajıratıp alınatuǵın tasıwshılardaǵı elektron málimleme-kitapxana resursların tekseriliwin esapqa alıw hám saqlaw birlikleri boyınsha ámelge asırıladı.

Jeke tártiptegi tasıwshısız elektron málimleme-kitapxana resursların tekseriw málimleme-kitapxana resurslarındaǵı ózgerislerdi anıqlaw imkaniyatın beriwshi normativ kórsetkishler (fayllar norması) boyınsha ámelge asırıladı.

Inventar' raqamları berilgen málimleme-kitapxana resurslarınıń barlıq túrleri tekseriliwi kerek .

Eger tekseriw barısında Málimleme-kitapxana resurslarınıń joqlıǵı anıqlansa, olardı izlep tabıw ilajları kóriledi.

Málimleme-kitapxana fondın yamasa onıń bir bólimin komissiyanıń juwmaqları hám joq bolǵan málimleme-kitapxana resurslarınıń dizimi jazılǵan «Málimleme-kitapxana mákemelerinde málimleme-kitapxana resursların esapqa alıw haqqında»ǵı Kórsetpeniń 7-qosımshasına muwapıq formada málimleme-kitapxana fondın tekseriw haqqındaǵı akt dúziw menen juwmaqlanadı.

Qaraqalpaq tiline awdarg'an B. Tanirbergenova